

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи з дисципліни

«ЛАНДШАФТНА АРХІТЕКТУРА»

для студентів спеціальності
191 «Архітектура та містобудування»
денної та заочної форми навчання

2019

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Ландшафтна архітектура» для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної та заочної форми навчання. /Укл.: Ю.І. Криворучко. – Запоріжжя: Національний університет «Запорізька політехніка», 2019 - 41 с.

Укладач: Ю.І. Криворучко, професор кафедри «Дизайн» НУ «Запорізька політехніка», д-р. арх., доцент

Рецензент: С.П. Мигаль, доцент кафедри дизайну Національного лісотехнічного університету України (м. Львів), канд. арх., доцент

Відповідальний за випуск: І.С. Рижова, зав. кафедрою «Дизайн» НУ «Запорізька політехніка», д-р. філос. наук, професор.

Затверджено
на засіданні кафедри «Дизайн»
протокол № 1 від 20.08.2019 р.

Рекомендовано до видання
НМК факультету будівництва,
архітектури та дизайну
протокол № 1 від 5.09.2019 р.

ЗМІСТ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА.....	4
ЗМІСТ І ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	4
ВСТУП.....	5
САМОСТІЙНІ ЗАНЯТТЯ.....	5
Теми практичних завдань для самостійного виконання.....	6
Завдання № 1 Архітектурно - ландшафтне рішення квіткової композиції (рокарія, альпінарія, міксбордера) на заданій ділянці з елементами геопластики.....	6
Завдання № 2 Архітектурно - ландшафтне рішення водних пристроїв (декоративного фонтану, декоративного басейну, питного джерела).....	10
Завдання № 3 Формування фітосередовища невеликого майданчика відпочинку з розробкою малої архітектурної форми (лави, перголи, тіньового навісу).....	16
Завдання № 4 Архітектурно-ландшафтне рішення зони відпочинку на присадибній ділянці з елементами геопластики, малими архітектурними формами і водними пристроями (регулярний прийом планування).....	18
Завдання № 5 Архітектурно-ландшафтне рішення зони відпочинку на присадибній ділянці з елементами геопластики, малими архітектурними формами: водними пристроями (ландшафтний прийом планування).....	21
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ.....	23
МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА.....	26
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ.....	29
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.....	31
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	32
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	36
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	41

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, самостійна робота студента (СРС) є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом.

Мета самостійної роботи студента є формування самостійності як риси і засвоєння знань, умінь, навичок. До основних форм СРС даної дисципліни відносяться:

- а) опрацювання лекційного матеріалу;
- б) опрацювання навчальної, навчально-методичної та монографічної літератури, періодичних видань;
- в) підготовка до практичних занять;
- г) підготовка до контрольних робіт;
- д) підготовка до екзамену або заліку;
- е) пошук новітньої інформації в мережі Інтернет.

Підготовка до контрольних робіт або екзамену здійснюються протягом усього семестру шляхом проробки програмного матеріалу, виконання практичних завдань на заняттях, написання КП.

ЗМІСТ І ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

У навчальному процесі дисципліна «Ландшафтна архітектура» є однією з профілюючих для спеціальності 191 «Архітектура та містобудування». Мета методичних вказівок – дати напрямок самостійній роботі студента при вивченні курсу, допомогти йому виділити основні положення розділів, побачити їхній взаємозв'язок і можливості практичного використання. Призначені для студентів методичні вказівки складені на основі й відповідно до затвердженого навчального плану магістратури за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування».

ВСТУП

Мета самостійної роботи студентів по вивченню курсу «Ландшафтна архітектура» - поновлення, поширення та удосконалення загальнотеоретичних положень курсу «Ландшафтна архітектура», викладених попередньо на кваліфікаційному рівні «магістр», їхнє доповнення професійно орієнтованими знаннями в галузі майбутньої професійної діяльності:

- активізація творчих здібностей студента і розвиток навичок роботи з технічною літературою, насамперед під час виконання індивідуальних семестрових завдань;

- ознайомлення з нормативною літературою по ландшафтній архітектурі;

- придбання досвіду самостійної роботи з питань ландшафтної архітектури;

У відповідності з вимогами освітньо - кваліфікаційного рівня «магістр», магістр-архітектор після вивчення дисципліни повинен **уміти:**

- складати різні ландшафтні композиції з рослинності, водних пристроїв, геопластики, малих архітектурних форм, декоративного покриття та ін.;

- розробляти проектну документацію стадії ескізний проект на різні об'єкти ландшафтної архітектури: ситуаційний і опорний плани, схеми ландшафтної оцінки території, генплан, дендрологічний план та ін.

Дані методичні вказівки містять порядок виконання самостійних практичних завдань і необхідні теоретичні відомості для їх виконання.

САМОСТІЙНІ ЗАНЯТТЯ

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від основних занять час. До складу самостійних практичних занять входять атестація студентів за підсумками виконаних завдань і знанню теоретичного курсу, розбір недоліків виконаних практичних завдань. Нижче приводиться структура самостійних практичних занять.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИКОНАННЯ.

ЗАВДАННЯ № 1

**Архітектурно - ландшафтне рішення квіткової композиції
(рокарія,
альпінарія, міксбордера) на заданій ділянці з елементами
геопластики.**

Мета роботи

1. Ознайомлення з біологічними і архітектурно - художніми властивостями квіткових і листяних декоративних рослин (багаторічних, дворічних, однорічних).
2. Вивчення особливостей формування квіткових композицій в регулярному і ландшафтному стилях.
3. Набуття практичних навиків формування квіткових композицій.

Короткі теоретичні відомості.

Залежно від тривалості життя квітково - декоративні рослини підрозділяються на 3 типи:

- багаторічні (5 -10 років);
- дворічні (2 року);
- однорічні (1 рік).

При створенні ландшафтних композицій враховують біологічні властивості (вимоги до освітленості, температурного режиму, вологості і складу ґрунтів) і архітектурно-художні властивості (висоту розгалуження стебел, забарвлення і фактуру квіток і листя, час і тривалість цвітіння). Одна з основних властивостей квітів, що зумовлюють їх композиційну цінність, - це їх висота, від якої залежить силует і огляд квітів. По висоті квіти діляться на дуже низькі (до 10 -12 см), низькі (12 - 25 см), середні (25-30 см), високі (50-80 см) і дуже високі (вище 80 см). Квіткові композиції доцільно створювати так, щоб дуже низькі квіти розміщувалися поблизу місць огляду, середні - декілька осторонь, високі і дуже високі - посеред квітника невеликими групами, а більші - на задньому плані квітника.

Квіткові композиції підрозділяються на два основні види:

- регулярні.

- ландшафтні;

До регулярних композицій відносять наступні види квіткового оформлення: партери, квіткові угруповання, клумби, рабатки, бордюри, модульні садки, вази, квіткарки та ін.

До ландшафтних композицій відносять наступні види квіткового оформлення: масиви, групи, міксбордери, квітучі газони, ординарні посадки, квіткові узлісся, альпінарії, рокарій, квіткова поляна, лужки та ін.

Найбільш ефективними ландшафтними композиціями є міксбордери, альпінарії і рокарій.

Міксбордер - барвистий і своєрідний вид квіткового оформлення безперервного цвітіння. Основний принцип його побудови - багатократне (з ранньої весни до пізньої осені) цвітіння при різноманітності культур, що досягається певним підбором видів і сортів однорічних, дворічних і багаторічних рослин.

Зазвичай в міксбордері налічується 10-25 найменувань рослин. Іноді міксбордер уривається кам'янистою доріжкою або ділянкою, покритою галькою, щебінкою. Композиційно міксбордер може бути вирішений в площинному і ступінчастому вигляді.

Альпінарії - висотна композиція, яку влаштовують на природному або штучному рельєфі, як правило, у поєднанні з підпірними стінками, кам'яними огорожами, декоративними басейнами. При створенні альпінарія використовують природний камінь, гальку, пісок, а квіти доповнюють мохом, чагарником, карликовими деревами. Для альпінарія властивий підбір рослин гірських ландшафтів. Найідеальніше розміщення альпінарія на східному або північно - східному схилах. Але при цьому не слід розміщувати альпінарії під кронами дерев.

Бажано, щоб альпінарій розміщувався відособлено, мав красивий фон і природне оточення. Він може проектуватися у вигляді водних або болотяних куточків. Прекрасним фоном для нього є газон.

Рокарій - площинні композиції з квітів і каменів іноді з включенням води

(струмочки, декоративні басейни). Їх створюють обов'язково на відкритому сонячному місці. Для рокаріїв використовують камені однієї породи, по можливості з грубим обломом (вапняк, пісковик, порфіт, граніт, ракушняк). Композиція утворюється з декількох крупних кам'яних глиб і великої кількості дрібних каменів. Рослини

для рокарія підбирають за принципом колористичної єдності і гармонії з рештою елементів ландшафту.

Слід підкреслити, що ландшафтні квіткові композиції характеризуються наступними особливостями формування: вільними контурами, динамічним силуетом, живописним розміщенням.

На відміну від ландшафтних, регулярні квіткові композиції характеризують чіткі геометричні контури, симетричний малюнок, часто - партерне рішення.

Партер - є відкритою частиною простору, розташованому на плоскому рельєфі; має правильну, геометричну форму. Зазвичай партер буває прямокутної форми з відношенням сторін 1:3 до 1:7. Основною вимогою до партеру є єдиний і повне охоплення його очима. Краще всього партер оглядається з деякого піднесення або із споруди при збігу подовжньої осі з основною віссю огляду.

Існує три типи партерів: газонний, квітковий і змішаний.

Партер, оформлений газоном, називається газонним, квітниками - квітковим. У партерах змішаного типу велика питома вага відводиться газону (40-60 %), квітникам (15-20 %). Газонний партер може бути збагачений скульптурою, вазами, формованою зеленню. У його композицію може бути включене водоймище правильної або неправильної форми.

Квіткове угруповання - це композиція, що складається з декоративних рослин одного сорту, утворююча правильні круги, квадрати, прямокутники, а також неправильні геометричні фігури.

Рабатка - є вузькою смугою з квітів в партерах, уздовж доріжок, на бульварах, вулицях. По довжині рабатки підрозділяються на короткі 2-5 м і середні 7-9 м. Ширина залежить від використовуваних рослин і коливається від 0,5 до 2,0 м. За профілем рабатки бувають односторонніми і двосторонніми. Створюють їх з однорічників і дворічників, в партерах - з багаторічників.

Рабатки монотонні і статичні. При великих протяжностях через певний інтервал вводяться низькорослі чагарники. Від меж мощення вони відділяються смугою газону шириною не меншого 0,5 м. Для рабток поблизу доріг використовують невисокі види квітів. Для рабток, призначених для огляду із значно далекої відстані, висаджують багаторічники, з пишними квітами, причому садять густо.

Клумба - це квітник, який також, як і партер, має строгі геометричні форми, але значно меншу площу, простий малюнок

крупного розчленовування. Створюють їх з однорічних і дворічних квіткових рослин, останнім часом часто використовують багаторічники. Застосовуються рослини - низькорослі, компактні, яскраво забарвлені з щільною насиченою фактурою. Клумби підрозділяються на прості і складні. На простих висаджують квіткові рослини одного вигляду - айстри, канни, жоржини, цинії і др.; на складних - рослини двох – трьох видів або сортів. Якщо клумба широка, то як взаємні доповнюючі елементи рекомендується висадити рослини на одній стороні клумби найпомітніші, декілька більш дрібні - на протилежній стороні, а найменші - на передньому плані.

Тут комбінуються різні види, щоб отримати цікаву композицію.

Ваза і квіткарка є композицією з рослин, розташованою в будь-якій ємкості. Для них застосовуються квіткові рослини багатобарвні, великокушові. У крупні вази і квіткарки вводяться декоративно - листяні багаторічники, мініатюрні чагарники, в менші розміром - квіти. Вази включаються в найрізноманітніші архітектурно - ландшафтні композиції.

Бордюр - вузька смужка шириною 10-30 см, утворена з одного або двох лав низьких квіткових рослин певного вигляду або сорту. Бордюрами оформляють краї клумб або рабатов, щоб виділити їх контури. В даний час перевага віддається бордюру з каменя, цеглини, бетону.

Арабеска - однойменний квітник або складова частина його, що складається з геометричних фігур, використовується в партерах і клумбах.

Модульний сад - квіткова композиція, що складається з елементів геометрично правильній конфігурації. Невеликі модульні ділянки можуть бути вкраплені в мощення з бетонних плит. На модульних ділянках створюються композиції з низькорослих чагарників, листяно - декоративних трав'янистих рослинах, квітів. Іноді для створення квіткового тла використовуються галька, черепашки, гравій і ін. Зелені насадження поєднуються з об'ємними елементами: декоративними панелями, корчами, пнями та ін. У квітниках, розміщених серед плиткового мощення, відмітка ґрунту повинна бути нижче за поверхню плит.

Моносад - це сад одного виду рослини. До моносадів відносяться (розарії, тюльпанарії, жоржинарії та ін.). У розаріях троянди висаджують на тлі газону, а також посеред плиткового або

гравієвого мощення. На газонах їх можна розмішувати групами вільної або геометричної конфігурації. Крупні розарії можуть бути розділені доріжками на окремі ділянки, а також можна включати майданчики для відпочинку. В їх оформлення вводяться скульптури, фонтани, декоративні світильники.

Методика виконання

1. Аналіз початкових даних (генплану малого саду).
2. Вибір розміщення квіткових композицій в малому саду.
3. Остаточне визначення асортименту квітів і чагарників.
4. Ескізне опрацювання найцікавішого перспективного фрагмента.

Склад завдання

1. Робота виконується на форматі А-4.
2. Ескіз генплану квіткової композиції М 1:50, 1:100.
3. Ескіз перспективної зарисовки.

ЗАВДАННЯ № 2

Архітектурно - ландшафтне рішення водних пристроїв (декоративного фонтану, декоративного басейну, питного джерела)

Мета роботи

1. Ознайомлення з сучасними тенденціями проектування водних пристроїв у поєднанні з рослинністю, малими архітектурними формами, декоративним покриттям та ін.
2. Вивчення особливостей формування водних пристроїв з використанням води в статичному і динамічному стані.
3. Ознайомлення з конструктивним рішенням штучних водних пристроїв.
4. Розвиток навиків графічної подачі фрагментів архітектурно - ландшафтних композицій з водними пристроями.

Короткі теоретичні відомості

Вода в ландшафтних композиціях є важливим формуючим чинником. Застосування різноманітних водних пристроїв підсилює естетичну дію ландшафтних композицій, значно впливає на

мікроклімат, покращує його екологічні параметри.

При створенні водних пристроїв, як елементів художньої композиції, використовується здатність води до руху, все декоративне багатство фарб і звуків, властивих воді. Вони визначаються характером рухомих потоків води: поточних - в джерелах, струмках, річках; падаючих - в каскадах, водопадах; що б'ють вгору - у фонтанах; що хвилюються - водоймище, озеро, море. Спадаючі водні струмені, що здіймаються, утворюють піну, виблискуючі на сонці бризки і водяний пил, емоційне враження від якого посилюється видаваними водою звуками. Різноманітність і значущість декоративного ефекту, ступінь його художньої дії залежить від об'єму і потужності водного потоку, його висоти, ширини, сили і швидкості падіння, малюнка потоку і струменів, що ефективно використовується в кращих ландшафтних композиціях. Для вирішення водних пристроїв вода використовується як в статичному, так і динамічному стані.

У динамічній формі стану води існують такі структурні ландшафтні одиниці композиції: джерело, струмок, водопад, каскад і фонтан; у статичній формі стану: декоративний басейн, плавальний басейн, водоймище.

Джерело - найскромніший пристрій, в якому дається враження краси рухомого струменя води. У живописному ландшафтному плануванні при достатньому дебіті води він може служити для створення струмка. В цьому випадку джерело води повинне виходити із землі і отримати обрамлення з каменів, вологолюбних і інших чагарників і багаторічних трав'янистих рослин /айва японська, кизильник горизонтальний, калина звичайна, ялівець козацький, фаларис, мискантук, приси, папороті, гунера і др.

Виведення струменя джерела влаштовується також через міжгір'я в скелі природного походження або в спеціально складеній з каменів стінці, через отвір, зроблений у відособлено поставленому крупному камені. Для цієї мети слід вибирати камені красивої форми, які відповідно до їх призначення повинні грати роль локального акценту в просторі. Як водний пристрій камерної форми джерело треба розташовувати і створювати враховуючи характер його оточення з розрахунком на умови сприйняття зблизька.

У регулярному ландшафтному плануванні джерелу можна додати саме різне архітектурне і скульптурне оформлення. Широко відомі класичні прийоми пристрою ніш, скульптурних масок і т.п. для

обрамлення струменя джерела.

Струмок відноситься до форм малих водних пристроїв. Це неширокий водотік з протяжним звивистим руслом, яке повинне бути близьким формою до його природних зразків. Тому створюючи штучний струмок, слід мати на увазі різноманітні форми природних струмків, що виникають залежно від характеру місцевості - рельєфу і складаючих порід. Контури берегів струмка повинні відображати дію поточної води на ґрунті. На рівнинному рельєфі і ґрунтах, що легко розмиваються, його треба робити звивистим з відносно паралельними берегами. Ширина русла змінюється на різних ухилах поверхні землі: чим менше ухил, тим струмок ширше, і навпаки.

Різні ухили треба використовувати для зміни швидкої течії і тихих затонів. Посеред струмка можуть попадатися подовжньо витягнуті острівці або піщані мілини. Дуже ефектні переходи з каменів через струмок, які рекомендується влаштовувати на мілководді.

При улаштуванні струмка треба враховувати превалювання ближніх планів у видах, що розкриваються, уподовж і через потік. Окрім каменя, береги струмка викладаються дерном і декоруються відповідними чагарниками, травами, квітами.

Водопад виникає в руслі струмка, який тече в гористій місцевості по крутому схилу, коли на шляху потоку води знаходяться уступи із значною різницею рівнів. Ефект водопаду в порівнянні з невеликим перепадом води в каскадах полягає у високому, ширшому і могутнішому спадаючому потоці. Таке враження виникає при висоті водопаду не менше 1,5-2 м. На основі спостереження нескінченної різноманітності живописних образів природних водопадів слід розробляти способи улаштування штучних водопадів, розташовувати камені на уступах, надавати форму переливу і малюнок струменя. Треба, проте, враховувати, що споруда водопаду дуже складний процес, оскільки зв'язаний з великими технічними труднощами організації робіт. Залежно від характеру рельєфу, наявності каменів і композиції кожен водопад повинен відрізнятися своєю особливою формою. Проте за схемою розташування і малюнку струменів водопади можна розділити на декілька типів із своєрідними ефектами. Форма струменів водопаду визначається направляючим водозливним каменем. Великий плоский камінь із закругленим і відшліфованим краєм, по сторонах якого укладені обмежувальні бічні камені, дає

можливість додати ковзаючому по ньому потоку води форму широкої спадаючої дзеркально - гладкої прозорої пелени.

Сильні монолітні потоки водопаду можна створити, якщо з високого уступу пропустити великий об'єм води через один або два вузькі отвори між каменями. Велику увагу треба звернути на оформлення місця падіння потоків, яке служить важливим декоративним елементом композиції водопаду. Логічно, коли тут влаштовується живописне обрамлене озерце, укладаються камені, об які розбивається падаючий потік води.

Каскад утворюється невеликими перепадами потоку води, в декількох рівнях, що стікають по вертикальним або злегка похилим площинам спеціально створених декоративних стінок. По суті, каскад формується з декількох водопадів. Рекомендується використовувати навіть незначний ухил території для цілої системи різноманітних живописних каскадів шляхом варіювання величини форми каменів і їх різного укладання.

Фонтан - штучний водний пристрій, якій має великий декоративний ефект завдяки стрімкості струменів, що здіймаються вгору, блиску і піні рухомої і падаючої води. Улаштування фонтанів надзвичайно ефектно і виправдано у функціональному відношенні. Вони охолоджують і освіжають повітря, вносять різноманітність до пейзажу. Зовнішнє оформлення фонтанів, як по архітектурному стилю, так і по малюнку струменів фонтанів може бути самим різним, починаючи від простого струменя, до багато декорованої скульптурою споруди. Архітектурно - художнє рішення фонтану залежить від характеру розміщення в архітектурному середовищі.

Основними елементами фонтану є характер струменів - їх висота і нахил, різне взаєморозташування, спосіб розбризкування. Струмień, стовп води або бризок, окремі краплі, ступені переливу, або потоки спадаючої води можуть створити велику різноманітність.

Фонтани діляться на два основні типи: струменеві фонтани, в яких струмені води служать основним декоративним елементом і скульптурні фонтани, де водні струмені поєднуються з скульптурною або декоративними формами (чашами, раковинами та ін.).

Особливо ефектні кольоровомузичні фонтани, в яких синхронна взаємодія чотирьох компонентів - динаміки струменів води, світла різної яскравості, кольору і музики – створює незабутнє враження (1-й світломузичний фонтан був створений в 1964 р.).

Не існує межі різноманітності форм фонтанів, які відрізняються по малюнку, висоті і потужності струменів, їх архітектурному і скульптурному оформленню, від самих невеликих і скромних, які імітують пульсуючий ключ, до крупних багатоструменевих композицій. Слід при цьому сказати, що технічне улаштування фонтану є складний інженерний процес, заснований на регулюванні натиску і застосуванні різних насадок на випускних отворах труб, що підводять воду.

Залежно від величини фонтану змінюється його композиційна значущість. Але завжди він повинен грати роль об'єкту, що привертає до себе увагу. Фонтан необхідно використовувати як доміную, фокус або акцент.

Декоративний басейн має різні форми і розміри, але зазвичай його площа коливається від 2 до 5 м кв. Басейн може бути об'єднаний з рокарієм, струмком або декоративною стінкою, водопадом або каскадом. В середньому його глибина складає 0,4-0,5м, а для басейнів з рослинністю 0,05 - 0,5 м і проточністю не меншого 0,2 м/с або повну зміну води 1-2 рази на місяць.

Водна рослинність може являти собою групи, сумарна площа яких не повинна перевищувати 30 % площі басейну. При споруді басейну на піщаному ґрунті рекомендується до бетонування закласти фундамент з грубого гравію і бетону, щоб при осіданні ґрунту водонепроникний шар не виявився пошкодженим. Для досягнення водонепроникності спочатку укладають 10 см шар бетону, на нього укладають арматуру з дротяної сітки, а потім ще заливають 10 см бетону.

Краї басейну найдоцільніше викласти на бетонному розчині плоскими натуральними каменями, причому бажано щоб вони на 3-5 см нависали над стінками басейну і частково закривали бетон. Під цим бордюром з каменів поміщають трубу водоскиду, що визначає рівень водної поверхні. Вона необхідна для створення ефекту водного дзеркала і забезпеченню постійного рівня води.

Форма декоративних басейнів може бути не тільки правильною геометричною, але і будь-якій зігнутій конфігурації залежно від загального композиційного рішення. Часто в декоративних басейнах вода служить лише доповненням до скульптури, в них розміщують водоплавні рослини і фонтани, де водні струмені є основою всієї композиції. Борти водоймищ облицьовували гранітом, вапняком,

мармуром, а також керамічними плитами. Іноді застосовують дюралюміній і неіржавіючу сталь. Для створення більшого зорового сприйняття у вечірню пору декоративні басейни підсвічуються різними джерелами світла. Горизонт води в цих басейнах рекомендується розташовувати на одних відмітках з територією, хоча з архітектурних міркувань він може бути і вище і нижче за рівень землі.

Плавальний басейн широко використовується у формуванні рекреаційного середовища як в інтер'єрах так і екстер'єрі. Басейни класифікуються по цілому ряду критеріїв. Розташування плавальних басейнів повинне бути таким, щоб забезпечити до них вільний доступ.

Плавальний басейн може мати найрізноманітнішу конфігурацію в плані і повинен бути наповнений по самі вінця водою, щоб створювався ефект відображення елементів природи. Найдоцільніше, щоб довжина басейну приблизно в два рази була більше його ширини. При цьому подовжню вісь споруди слід розташовувати в напрямі із заходу на схід.

Оптимальні розміри басейнів розміщуваних в котеджній забудові біля будинку де живе одна сім'я - 6 на 3 на 1,8 м. Для входу у воду встановлюються спеціальні сходи, можливо, розміщення спеціального пристрою для стрибків у воду. Останнім часом найбільшого поширення набули збірні - розбірні басейни.

Методика виконання

1. Аналіз початкових даних виданих кафедрою.
2. Розробка ескізу архітектурно-ландшафтного рішення мікропросторів з водним пристроєм. Вибір найбільш раціонального варіанту.
3. Розробка генплану майданчика в М 1:100 з водним пристроєм.
4. Ескізне опрацювання перспективного рішення водного пристрою.
5. Остаточне оформлення завдання.

Склад завдання

1. Робота виконується на форматі А-4 - 1 шт.
2. Генплан М 1:100.
3. Перспективна зарисовка водного пристрою.

ЗАВДАННЯ № 3

Формування фітосередовища невеликого майданчика відпочинку зрозробкою малої архітектурної форми (лави, перголи, тіньового навісу)

Мета роботи

1. Ознайомлення з рекомендованим переліком дерев і чагарників для заданого кліматичного району і вивчення їх біологічних властивостей і декоративних якостей.
2. Розробка малої архітектурної форми (лави, перголи, тіньового навісу) виявлення стилістики в її формоутворенні.
3. Прищеплення практичних навиків проектування з використанням засобів ландшафтної архітектури.
4. Розвиток творчих здібностей по формуванню гармонійного фіто середовища з високим релаксаційним ефектом.
5. Розвиток навиків графічної подачі фрагментів архітектурно-ландшафтних композицій.

Короткі теоретичні відомості.

Підбір рослин проводиться на підставі заданого для студента природнокліматичного району України. Після вивчення природнокліматичних умов заданого студентів району слід провести підбір хвойних дерев і чагарників, листяних дерев і чагарників з урахуванням рекомендованого району зростання, місця посадки і декоративних якостей рослин.

Доцільне створення ландшафтних груп з 3-9 дерев і декількох чагарників. Проектований майданчик відпочинку по характеру планувальної організації може бути тупиковим, або майданчиком кишенею. Вона може бути відкритою, закритою, такою, що напівзакриває залежно від прийомів озеленення. Її можна вирішувати як в регулярному, так і вільному, пейзажному стилі планування. Закриті майданчики з усіх боків обмежені насадженнями, що перешкоджають зоровому сприйняттю прилеглого простору. Напівзакриті майданчики частково обмежені насадженнями, з їх території в певних напрямках відкривається прилеглий простір. З відкритих майданчиків відкривається огляд майже на всіх напрямках. Бажано, щоб майданчик відпочинку мав 50 % затінювання. Для часткового затінювання дерева слід розміщувати з південного і

південнозахідного боку.

Для досягнення декоративного ефекту в короткі терміни слід проектувати швидкокорослі дерева і чагарники: березу, гледичію, вербу плачучу, ялина, акацію білу, глід, бузок, жимолость та ін. Архітектурно-ландшафтне рішення невеликого майданчика відпочинку повинно бути закінченою композицією, всі елементи якої доповнюють один одного. Найбільш комфортні умови можуть бути створені на напівзакритому майданчику. У такому разі доцільне створення стабільного пейзажу, що сприймається з певної точки (сидячи на лаві). Це може бути обрамлений деревами пейзаж, сприйняття якого обмежене справа і зліва. Пейзаж слід формувати з урахуванням можливостей його сприйняття. Такими деталями, що грають роль композиційного акценту, можуть бути квіткові композиції (міксбордер, рокарій, альпінарій) або декоративна скульптура на тлі чагарнику та ін.

У разі включення в планувальну структуру декоративної скульптури, слід прагнути до виявлення стильової єдності невеликого простору у поєднанні з малою архітектурною формою (лавою, перголюю, тіньовим навісом та ін.). Елементи малих архітектурних форм можуть бути вирішені як в сучасному стилі, так і в стилі «ретро» (ампір, бароко, рококо і ін.), а також з використанням національної символіки). Незалежно від вибраного образного рішення малих архітектурних форм, їх елементи повинні бути легкими і витонченими, що досягається лаконічністю і строгістю форм, чіткістю ліній. Особливу увагу слід звернути на архітектурне рішення лав. При розробці лав слід продумувати їх розміри. По висоті лави для дорослих підрозділяються на: низькі 35-40 см, середні 40-45 см, високі 45-50 см.

Ширина лав для дорослих приймається від 40 до 80-90 см. Довжина лави визначається з розрахунку 0,5-0,6 м на одну дорослу людину. Лави можуть бути найрізноманітнішими за формою - прямокутники, кільця, - круглі, квадратні, шестигранні. Вони можуть розміщуватися навколо дерев, навколо крупних декоративних каменів та інших. об'ємних форм. Можуть виконуватися з дерева, пластика, металу. Як матеріал для виготовлення лав застосовується також бетон, цеглина, природний камінь і змішані матеріали.

Слід також звернути увагу на вибір декоративного покриття. Воно повинне підкреслювати образне рішення середовища з

урахуванням вибраного художнього прийому.

Доцільно застосовувати покриття типу «брекчія» з відходів граніту, мармуру та ін. матеріалів. Покриття також може бути виконане з декоративного бетону з розшиванням швів дошками, а також з включенням в деяких місцях гравію, гальки, газону та ін.

Методика виконання

1. Вибір архітектурно-художнього рішення мікропростору майданчика (у сучасному стилі, в стилі «ретро» або з використанням національної символіки).
2. Визначення порід дерев і чагарників.
3. Розробка ескізу генплану майданчика в М 1:100.
4. Ескізне опрацювання перспективного фрагмента майданчика.
5. Остаточне оформлення завдання.

Склад завдання

1. Робота виконується на форматі А-4 - 1 шт.
2. Генплан майданчика в М 1:100, перспективна зарисовка.

ЗАВДАННЯ № 4

Архітектурно-ландшафтне рішення зони відпочинку на присадибній ділянці з елементами геопластики, малими архітектурними формами і водними пристроями (регулярний прийом планування)

Мета роботи

1. Ознайомлення з прийомами формування регулярного малого саду з використанням засобів ландшафтної архітектури (рослинності, рельєфу, водних пристроїв, М.А.Ф., декоративного покриття).
2. Прищеплення практичних навиків проектування з урахуванням архітектурно-ландшафтних і містобудівних вимог.
3. Підбір асортименту рослин відповідно до заданого кліматичного району і особливостей розташування ділянки.
4. Розробка образного рішення зони відпочинку з використанням елементів регіональної стилістики.
5. Розвиток навиків графічної подачі фрагментів архітектурно – ландшафтних композицій.

Короткі теоретичні відомості

Слід оцінити доцільність розміщення зони відпочинку на заданій ділянці і запропонувати її розташування і архітектурно-ландшафтне рішення. Зона відпочинку всієї сім'ї повинна розташовуватися біля будинку. Разом з верандою або терасою вона утворює так звану житлову територію присадибної ділянки.

Прийоми її планувальної організації в регулярному стилі можуть бути найрізноманітнішими. Житлова територія повинна відрізнятися простором і глибиною. Створити таке середовище допомагають плодово-ягідні рослини і городні культури, які служать плем для формування основних композицій.

Головне завдання житлової території - добитися стильової єдності всіх елементів і комфортності середовища по всіх параметрах - екологічним, функціональним, естетичним.

Слід відзначити, що малі сади з регулярним прийомом планування характеризуються перевагою прямих алей, геометричною формою водосховищ, майданчиків, квіткового оформлення, симетричними посадками, часто із застосуванням підстрижених живих огорож і окремих екземплярів дерев та кущів.

Такі малі сади можуть бути вирішені із симетричним та асиметричним розв'язанням плану. У далекому зарубіжжі присадибні ділянки проєктують як невеличкі парки з виділенням зон активного й тихого відпочинку. В Україні та близькому зарубіжжі має перевагу дещо інша тенденція проєктування таких ділянок, що відображає більш складні соціальні процеси. Тут, зазвичай, розміщують такі основні зони: город, сад, ягідник, зони індивідуального або тихого відпочинку, дитячу, спортивну, відпочинку всієї родини. Розміщення зон на ділянці повинне здійснюватися з урахуванням рельєфу, напрямком пануючих вітрів, орієнтування за сторонами світу та ін.

Основа планування саду - це створення максимальних зручностей для відпочинку, органічне поєднання зовнішнього та внутрішнього простору, використання нових будівельних матеріалів та технологій. З усіх ландшафтних компонентів рослинність є головним засобом формування будь якої території присадибної ділянки. За допомогою рослинності можна забезпечити добре ізолювання від оточення, якщо це необхідно. Доцільно з цією метою використовувати вертикальне озеленення, а також двоярусну посадку дерев по периметру саду.

Такі прийоми дадуть змогу забезпечити повне ізолювання внутрішнього простору та відгородити від негативних зовнішніх факторів. Обмеженість майданчика малого саду примушує використовувати різноманітні планувальні прийоми, які ілюзорно збільшують його простір.

Для вираження художнього образу зони відпочинку особливо доцільне створення ландшафтних композицій з використанням рослинності, рельєфу та водних пристроїв. Можливе створення плавальних басейнів у поєднанні з багатоярусними клумбами. До планувальної структури плавальних та декоративних басейнів може бути включена й рослинність - дерева, чагарники, квіти.

У зоні відпочинку слід використовувати водні пристрої з динамічним і статичним станом води. У далекому зарубіжжі на присадибних ділянках навіть невеликих розмірів створюється ціла система водних пристроїв, яка включає до єдиної композиції джерело, струмок, декоративний басейн, плавальний басейн та ін. Водні пристрої, зазвичай, мають мальовничі обриси і створюють великий емоційний вплив. Для багатьох європейців, що мешкають у котеджах, шум води, що дзюркоче, звичний з дитинства, і якщо цей шум з будь-яких причин припиняється хоч би на короткий час, вони відчувають себе дискомфортне. В багатьох малих садах водні пристрої розташовують безпосередньо біля котеджу. Вони можуть бути обрамовані як природним камінням, так і бетонним бортом. Навколо них утворюються пішохідні доріжки для огляду основних композицій. Художній задум обмеженого простору розкривається з певних точок огляду. Основною точкою огляду є тераса, яка примикає до котеджу, звідки відкривається чудовий вигляд на систему водних пристроїв у поєднанні з рослинністю.

1. Аналіз виданих кафедрою початкових даних - генплану присадибної ділянки з розміщенням зони відпочинку. Коректування розміщення зони відпочинку з урахуванням архітектурного - ландшафтних і містобудівних вимог.

2. Розробка архітектурно - ландшафтного рішення з виявленням художнього образу зони відпочинку.

3. Визначення порід дерев і чагарників з урахуванням вказаного кліматичного району.

4. Ескізне виконання генплану зони відпочинку в М 1:100.

5. Ескізне опрацювання перспективного фрагмента зони

відпочинку.

6. Остаточне оформлення завдання.

Склад завдання

1. Робота виконується на форматі А4 – 1 шт.
2. Генплан в М 1 :100.
3. Перспективна зарисовка.

ЗАВДАННЯ 5

Архітектурно-ландшафтне рішення зони відпочинку на присадибній ділянці з елементами геопластики, малими архітектурними формами: водними пристроями (ландшафтний прийом планування)

Мета роботи

1. Ознайомлення з прийомами формування ландшафтного малого саду з використанням засобів ландшафтної архітектури (рослин, рельєфу, водних пристроїв, МАФ, декоративного покриття).
2. Прищеплення практичних навиків проектування з обліком сучасних архітектурно-ландшафтних вимог.
3. Підбор асортименту рослин до заданого кліматичного району та особливості розміщення ділянки.
4. Розробка образного рішення зони відпочинку з використанням елементів ландшафтної стилістики.
5. Розвиток навиків графічної подачі фрагментів архітектурно-ландшафтних композицій.

Короткі теоретичні відомості

Малі сади з пейзажним (вільним) прийомом планування характеризуються вільним угрупованням дерев та кущів, звивистими доріжками, часто неправильною формою водосховищ і майданчиків, мальовничим розташуванням квіткових угруповань – міксбордерів, рокаріїв, альпінаріїв, та ін.

Зону відпочинку всієї родини слід розміщувати біля котеджу і органічно включати у планувальну структуру малого саду.

З урахуванням екологічних і естетичних вимог необхідне використання засобів і прийомів фітодизайну. З цією метою доцільне застосування фітоактивних рослин тобто рослин, сприяючих

очищенню повітря від хвороботворних бактерій тих, що виділяють летючі фітонцити (береза бородавчаста, черемха, ялівець козацький і ін.), а також іонізуючих повітря (дуб черешчатий, ліщина та ін.). Тут доречні невисокі, швидкорослі дерева і чагарники у вигляді екзотичних солітерів, невеликих ландшафтних груп, а також живоплоти, вертикальне озеленення, різноманітні квіткові композиції.

У ландшафтному оформленні житлової території доречне використання символіки і умовності. Саме тут можна відтворити живописні куточки живої природи з невеликими декоративними водоймищами, струмками, водопадами, каскадами в поєднанні з композиціями з каменів в оточенні газону або на тлі піщаного покриття, що викликають асоціацію з «гірським», «степовим», «пустинним», «прибережним» ландшафтами.

Планування і образне рішення зони відпочинку на присадибній ділянці може бути створене з використанням мотивів японського, китайського саду або із застосуванням прийомів народної архітектури (української, російської та ін.). Планувальне рішення цієї зони повинне бути достатньо компактним. Організувати її треба так, щоб відпочинок був повноцінним за οποї погоди. У прохолодні дні частина зони повинна розташовуватися на сонячній стороні, а в жаркі необхідна територія, розташована в тіні. У планувальну структуру цієї зони може бути включений дворовий камінь. Він дозволить зробити відпочинок сприятливим і в холодні весняні та осінні дні. Він може бути органічно включений в композицію будь-якого простору. Вечорами, в прохолодну погоду, розведений в каміні вогонь зігріває навколишній простір і сидіти біля нього приємно. Відкрите полум'я багаття створює атмосферу затишку. Народжує відчуття тепла і спокою, нагадує про далеке минуле, коли вогнище просто неба зігрівало і об'єднувало наших предків.

Для того, щоб у людини створити відчуття повного розслаблення і відпочинку, необхідна зелена гладінь газону, яку може створити лужок з плавальним басейном. Акцентом прилеглого для огляду простору може стати альпінарій із струмком, що впадає в плавальний басейн або рокарій, розташований на поляні.

Особливу привабливість цієї зони підкреслюють декоративні дерева: верба біля плавального басейну, горобина і ялина біля кордону ділянки та ін.

Методика виконання

1. Аналіз виданих кафедрою початкових даних - генплану присадибної ділянки з розміщенням зони відпочинку. Коректування розміщення зони відпочинку з урахуванням архітектурного - ландшафтних і містобудівних вимог.
2. Розробка архітектурно - ландшафтного рішення з виявленням художнього образу зони відпочинку.
3. Визначення порід дерев і чагарників з урахуванням вказаного кліматичного району.
4. Ескізне виконання генплану зони відпочинку в М 1:100.
5. Ескізне опрацювання перспективного фрагмента зони відпочинку.
6. Остаточне оформлення завдання.

Склад завдання

1. Робота виконується на форматі А4 – 1 шт.
2. Генплан в М 1 :100.
3. Перспективна зарисовка.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ **«Ландшафтна архітектури»**

1. Особливості формування ландшафтних об'єктів в Давньому Єгипті.
2. Що являють собою ландшафтні об'єкти в стародавній Греції і Римі?
3. Які засоби ландшафтної архітектури застосовувалися в створенні садів Семіраміди?
4. Що являв собою комплекс Тадж-Махал?
5. У чому відмінність планувальної структури Версаля від Петергофа?
6. Дайте визначення поняттю «регулярний стиль планування»?
7. Перерахуйте основні елементи регулярного прийому планування з використанням рослинності?
8. Перерахуйте основні елементи регулярного планування з використанням геопластики?

9. Як створюється сучасний іспано-мавританський малий сад?
10. Як створюється сучасний італійський малий сад?
11. Яким повинен бути сучасний французький малий сад?
12. Як вирішується планування структури китайського малого саду?
13. Як створюється сучасний іспано-мавританський малий сад?
14. Особливості створення ландшафтної композиції у китайському малому саду?
15. Як вирішується планування структури японського малого саду?
16. Особливості створення ландшафтної композиції у японському малому саду.
17. Що являє собою ландшафтні об'єкти в стилі романтизму?
18. Дай Як найкраще розташовувати скульптуру у ландшафтних об'єктах?
те визначення поняттю «пейзажний прийом планування»?
19. Перерахуйте основні елементи пейзажного планування?
20. Що являє собою ландшафт і галявина?
21. Як проектуються пішохідні комунікації в пейзажному плануванні?
22. Що являє собою солітер?
23. Як формуються ландшафтні групи?
24. Яким чином здійснюється підбір рослинних угруповань?
25. Перерахуйте основні види рослинних угруповань?
26. Як формується масив та ландшафтні угруповання?
27. Як розміщуються солітери в ландшафтних об'єктах?
28. Для чого застосовується вертикальне озеленення?
29. Як класифікуються квітникові композиції?
30. Що собою являють регулярні квітникові композиції?
31. Як формуються партер бордюр, рабатка, арабеска?
32. Як формуються клумба, квітникове угруповання, модульні квітники?
33. Що собою являють ландшафтні квітникові композиції?
34. Як формуються солітер, міксбордер і квіткові галявини?
35. Як формується рокарій і альпінарій?
36. Визначте поняття «геопластика»?

37. Які функції виконує геопластика?
38. Як виконується захисна функція геопластики?
39. Як здійснюється просторово-організуюча функція геопластики?
40. Як класифікуються водні пристрої?
41. Які водні пристрої створюються з використанням динамічного стану води?
42. Як створюються джерело та струмок?
43. Як створюються водоспад та каскад?
44. Які типи фонтанів створюються у ландшафтних об'єктах?
45. Які водні пристрої створюються з використанням динамічного стану води?
46. Як створюються декоративні басейни?
47. Як створюються плавальні басейни?
48. Як створюються водосховища і ставки?
49. Як здійснюється конструктивне рішення водних пристроїв?
50. Перерахуйте основні критерії класифікації малих архітектурних форм?
51. Які вимоги пред'являються до проектування малих архітектурних форм?
52. Які особливості враховують до проектування лавок, столів та урн?
53. Як проектуються декоративні стінки, трельяжі та перголи?
54. Які вимоги пред'являють до проектування бесідок та тіньових навісів?
55. Які вимоги пред'являються до розташування малих архітектурних форм?
56. Як класифікується декоративне покриття?
57. Які вимоги пред'являються до устрою декоративного покриття?
58. Які типи покриття застосовують з урахуванням функціонального призначення комунікацій?
59. Як здійснюється конструктивне рішення покриття?
60. Які типи покриття отримали найбільшого розповсюдження?
61. Визначте поняття «Візуальна комунікація»?
62. Як класифікується візуальна комунікація?

63. Перерахуйте основні засоби візуальної комунікації?

64. Як забезпечується стильова єдність візуальної комунікації?

65. Функціональне призначення декоративної скульптури?

66. Які стилістичні особливості формування декоративної скульптури?

67. Як найкраще розташовувати скульптуру у ландшафтних об'єктах?

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

до курсу

Ландшафтна архітектура

Дати розгорнуту письмову відповідь на запитання

Варіант 1

1. Поясніть поняття «ландшафтна архітектура».

2. В чому відмінність природного й антропогенного ландшафтів?

Варіант 2

1. Що входить до ландшафтно-композиційного аналізу?

2. З чого складається композиційна структура ландшафту?

Варіант 3

1. Наведіть приклади ландшафтних форм.

2. Визначте поняття «геопластика»?

Варіант 4

1. Як класифікуються водні пристрої?

2. В чому сутність природної форма як основи формоутворення в архітектурі?

Варіант 5

1. Дайте визначення поняттю «регулярний стиль планування»?

2. Що являє семантична складова ландшафтних форм?

Варіант 6

1. Перерахуйте основні елементи регулярного прийому планування з використанням рослинності?

2. Як створюється сучасний італійський малий сад?

Варіант 7

1. Наведіть приклади ландшафтно-архітектурних композицій.

2. Як вирішується планування структури японського малого

саду?

Варіант 8

1. Особливості створення ландшафтної композиції у китайському малому саду?
2. Вода у міському краєвиді.

Варіант 9

1. Назвіть основні типи за призначенням парку.
2. Дайте визначення поняттю «пейзажний прийом планування»?

Варіант 10

1. Що являє собою ландшафтні об'єкти в стилі романтизму?
2. Що таке «композиційний центр»?

Варіант 11

1. Перерахуйте основні елементи пейзажного планування?
2. Що таке «домінанта» в композиції?

Варіант 12

1. Як проектуються пішохідні комунікації в пейзажному плануванні?
2. Що таке «композиційна вісь»?

Варіант 13

1. Як формується масив та ландшафтні угруповання?
2. Як класифікуються квітникові композиції?

Варіант 14

1. Як формуються партер бордюр, рабатка, арабеска?
2. Що собою являють ландшафтні квітникові композиції?

Варіант 15

1. Визначте комунікаційні якості масштабу.
2. Визначте поняття «геопластика»?

Варіант 16

1. Як класифікуються водні пристрої?
2. Визначте систему масштабних опозицій у композиції Афіського Акрополя.

Варіант 17

1. Визначте соціальні та природні умови ландшафтно-архітектурної композиції.
2. Що є принципом формування ландшафтно-архітектурної композиції у різні епохи?

Варіант 18

1. Які водні пристрої створюються з використанням

динамічного стану води?

2. Визначте основні характеристики ландшафтно архітектурної композиції.

Варіант 19

1. Перерахуйте основні критерії класифікації малих архітектурних форм?

2. Як проектуються декоративні стінки, трельяжі та перголи?

Варіант 20

1. Які типи покриття отримали найбільшого розповсюдження?

2. Надайте модель образної структури середовища (у вигляді схем, малюнків або текстів).

Варіант 21

1. Функціональне призначення декоративної скульптури?

2. Охарактеризуйте особливості проектування середовищних об'єктів і систем.

Варіант 22

1. Як найкраще розташовувати скульптуру у ландшафтних об'єктах?

2. Визначте композиційні та естетичні засади проектування ландшафтних об'єктів.

Варіант 23

1. Охарактеризуйте фактори, що впливають на формування ландшафтних об'єктів.

2. Назвіть та охарактеризуйте основні компоненти ландшафту і їх характеристики.

Варіант 24

1. Назвіть основні об'єкти і специфіку ландшафтної архітектури.

2. Як найкраще розташовувати скульптуру у ландшафтних об'єктах?

Варіант 25

1. Поясніть стилі планування ландшафтних об'єктів

2. Охарактеризуйте декоративну скульптуру, її функціональне призначення.

Варіант 26

1. Охарактеризуйте візуальні комунікації на об'єктах ландшафтної архітектури, її значення.

2. Проаналізуйте водні споруди і їх використання в м. Запоріжжі

Варіант 27

1. Які основні рослинні угруповання використовуються при формуванні ландшафтних об'єктів?
2. Які бувають садово-паркові споруди з використанням води?

Варіант 28

1. Яке значення геопластики рельєфу і декоративного покриття у ландшафтній архітектурі.
2. Як класифікуються малі архітектурні форми?

Варіант 29

1. Що таке насадження обмеженого користування?
2. Як формуються ландшафтні групи?

Варіант 30

1. Які фактори впливають на формування ландшафтних об'єктів ?
2. Для чого застосовується вертикальне озеленення?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ

Під час вивчення дисципліни «Сучасні тенденції у дизайні архітектурного середовища» використовуються різні форми навчання, однією з яких є лекція.

Метою лекції є сприйняття, розуміння і засвоєння студентом тематичної інформації. Для того, щоб точно сприймати навчальний матеріал, необхідно зосередитися на суті лекції, зрозуміти її основні положення і запам'ятати їх. Конспектування – це своєрідний процес, який містить ряд складових:

- ✓ Слухання (аудіювання) інформації.
- ✓ Відбір та скорочення інформації.
- ✓ Переформулювання відібраної інформації.
- ✓ Записування переформульованої інформації.

Результатом цього процесу є конспект, який дозволяє його автору відтворити в подальшому одержану інформацію з необхідною точністю.

У будь-якому навчальному матеріалі міститься інформація трьох основних різновидів: головна, другорядна і допоміжна.

Головною є та інформація, яка має найістотніше значення для засвоєння навчального матеріалу, виражає сутність теми. До неї належать означення наукових понять, формулювання законів, теоретичних принципів тощо. В тексті така інформація виділяється певним чином, на лекції ж – задиктовується.

Другорядна інформація може мати подвійне значення: або її засвоєння необхідне для більш глибокого й цілісного розуміння головної інформації, або ж вона відображає конкретні наслідки та практичні рекомендації, що впливають з цієї інформації. До цього різновиду інформації належать різного роду коментарії, пояснювальні зауваження, тлумачення.

Призначення допоміжної інформації – допомогти студентові краще засвоїти певний матеріал. Це різного роду методичні поради, нагадування про раніше викладений матеріал, запитання для самоперевірки та ін.

В процесі конспектування кожен з вищеназваних різновидів інформації вимагає і різних способів опрацювання. Головну інформацію необхідно записати як найповніше, без істотних переробок і скорочень, майже дослівно. Допоміжну інформацію, навпаки, повністю пропускаємо. Основна ж робота при конспектуванні полягатиме в переробці другорядної інформації. При цьому інформацію треба узагальнити й скоротити, подати у вигляді плану, тез, висновків, схем, викладення основних результатів тощо.

Необхідно звернути увагу на важливість правильного і зрозумілого скорочення інформації при конспектуванні, акуратності та чіткості оформлення конспекту, виділення основних положень, означень, термінів кольором, графічними оздобленнями) можливо, не в процесі конспектування під час лекції, а в подальшому доопрацюванні) та інше.

Якщо з відповідних причин лекція пропущена, її необхідно законспектувати і опрацювати самостійно, а всі незрозумілі питання щодо загальної структури лекції з'ясувати на консультації.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Зміст практичного заняття пов'язаний з матеріалом лекцій, самостійною роботою студентів. У вступному слові викладача визначаються значення теми заняття для практичної роботи студентів, її особливість і місце в навчальному процесі.

Відповідно до мети, завдання та змісту заняття, група може працювати всім складом, а також може бути поділена на мікрогрупи. Під час практичного заняття забезпечується участь кожного студента в обговоренні питань, виконанні практичних завдань, розв'язанні проблемних ситуацій. Для цього використовуються такі прийоми:

- ✓ постановка додаткових запитань, деталізація різних аспектів основного питання;
- ✓ звернення до сучасного практичного досвіду;
- ✓ індивідуалізація завдань чи розподілення ролей;
- ✓ ускладнення ситуацій;
- ✓ створення дискусійних моментів тощо;
- ✓ аргументованість відповідей студентів, їх пропозицій;
- ✓ забезпечення викладачем активної участі слухачів у бесідах, обміні думками;
- ✓ наявність зацікавленої професійної дискусії.

При підготовці до практичного заняття необхідно акцентувати увагу на особливо важливих аспектах практики, цінному досвіді, можливості та доцільності їх використання в роботі.

Викладач підводить підсумки, чітко й обґрунтовано дає відповіді на запитання студентів та оцінює стан підготовки до заняття. Також викладач дає методичні поради щодо подальшої роботи й використання знань, навичок, набутих на занятті, у практичній діяльності.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Необхідною умовою ефективного засвоєння навчального матеріалу є його регулярне закріплення та творче осмислення під час виконання завдань самостійної роботи. Для цього програмою

дисципліни передбачено достатній часовий резерв. Із метою організації самостійної роботи студентів розроблені такі види завдань: підготовка конспекту відповіді на аудиторному занятті, словникова робота, письмовий практикум (виконання практичних завдань у зошиті), опрацювання додаткових інформаційних джерел у вигляді реферативних повідомлень та тематичних презентацій.

Реферативні повідомлення та тематичні презентації, на відміну від ведення тематичного словника та виконання письмових завдань у зошиті, не є обов'язковою формою самостійної роботи з курсу «Ландшафтна архітектура». За своїм характером вони наближені до такої обов'язкової форми звітності, як індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ), вимоги оформлення якого наведено нижче. З метою підвищення власного рейтингу із дисципліни студент має право підготувати реферативне повідомлення або тематичну презентацію та представити їх на практичному занятті за умови наявності резервів аудиторного часу.

Підготовка до аудиторної роботи. Вимоги до ведення конспекту

Однією із найголовніших складових практичної підготовки студентів із курсу є їх активна участь у розгляді програмних питань, що виносяться на обговорення до кожної теми. Найефективнішим середовищем для цього є безпосередньо сам колектив студентів (академічна група), що координується викладачем в ході аудиторної роботи.

Основними видами аудиторної роботи студентів на практичних заняттях із «Ландшафтної архітектури» є усні відповіді, доповнення, тематичні повідомлення, постановка проблемних питань та активність у їх обговоренні, опрацювання ілюстративних матеріалів, навчальних та науково-популярних відеофільмів тощо.

Регулярне відвідування аудиторних занять спрямоване на мобілізацію і розвиток таких пізнавальних якостей особистості, як уважність, спостережливість, здатність запам'ятовувати і логічно відтворювати навчальний матеріал, вміння вести пошук необхідної інформації та виділяти у ній головне, аналізувати і узагальнювати, а також на основі здобутих знань конструювати і формулювати нові ідеї.

Базисом для підготовки до аудиторної роботи на практичному занятті є відвідання лекцій, ведення та опрацювання їх конспекту, а

також самостійна робота із основною і додатковою літературою (підручниками, посібниками, науковими монографіями, довідниками, словниками, періодичними виданнями, тощо), наочними посібниками (картами, атласами) та електронними ресурсами.

Вимоги до ведення конспекту:

- ❖ тезисний виклад тексту (скорочення до найсуттєвішого);
- ❖ виділення головної думки (з абзацу) та опорних слів (підкреслюванням, **кольором**);
- ❖ структурування матеріалу (шляхом відступів, маркувань, нумерування підпунктів);
- ❖ введення символів замість окремих слів (наприклад, \approx – приблизно, Δ – різниця) та абревіатур замість усталених словосполучень (наприклад, НС замість *навколишнє середовище*);
- ❖ унаочнення зв'язків і залежностей у вигляді блок-схем, рядів послідовностей тощо;
- ❖ використання графічних (залежності, діаграми) і статистичних даних.

Конспективне висвітлення питання коректно завершувати шляхом підбиття короткого підсумку, а також посиланням на першоджерело інформації. Грамотно виконаний конспект студент має право представити для оцінювання навіть після розгляду теми, якщо доповідь по ньому з певних причин не було заслухано на занятті.

В окремих випадках альтернативою конспекту може бути ксерокопія опорного матеріалу із літературного джерела або роздруковка із електронного носія інформації, але така форма опрацювання може підлягати оцінюванню тільки через усну відповідь.

Готуючись до заняття, треба завжди пам'ятати, що головною метою здобування екологічних знань має бути не отримання високого балу або утвердження власного авторитету перед викладачем, а розуміння проблем виживання людства в умовах стрімких негативних змін довкілля.

Словникова робота

В основі вивчення будь-якої науки лежить пізнання змісту ключових її термінів та понять, що складають так званий понятійно - категоріальний апарат даної галузі знань. Ландшафтна архітектура, яка на сьогодні являє собою цілий комплекс наук про закономірності

функціонування навколишнього природного середовища та взаємодії його компонентів, інтегрує знання як допоміжних дисциплін різного спрямування – біології, хімії, географії, геології, економіки, соціології, демографії тощо, так і виробляє власні специфічні поняття та категорії, що використовуються для позначення конкретних екологічних процесів і явищ в ландшафтній архітектурі. Тому ефективно засвоєння спеціальної наукової термінології є вкрай необхідним для формування компетентності студентів з дисципліни «Ландшафтна архітектура», їх розуміння та усвідомленого ставлення до різних проблем довкілля.

Із метою цілеспрямованого вивчення та закріплення системи ландшафтних термінів в архітектурі і понять під час практичного курсу передбачене ведення глосарію. *Глосарій* (від лат. *glossarium* – зібрання *глос* – незрозумілих слів та виразів) – у широкому розумінні являє собою словник вузькоспеціалізованих термінів у певній галузі знань із поясненням, іноді перекладом на іншу мову, коментарями та прикладами, який наводиться, як правило, наприкінці певної книги. Для зручності студентів подібний тлумачний словник зі стислими визначеннями основних термінів, що трапляються при розгляді різних тем лекційного та практичного курсу, розміщено в алфавітному порядку у кінці даних методичних вказівок.

У планах проведення практичних занять до кожної теми виділено перелік із близько десяти термінів і понять, що є ключовими для розуміння конкретного навчального матеріалу. При підготовці до практичного заняття слід ознайомитися із цим переліком, виписати у зошит пропонувані до теми терміни разом із визначеннями та засвоїти їх зміст для подальшого вільного ними оперування. За необхідності шляхом використання інших рекомендованих словників та підручників можна вдатися до ширшого роз'яснення незрозумілих термінів і понять, розгляду альтернативних трактувань, наведення відповідних прикладів. Якщо студент вважає за необхідне, він може розширити пропонуваний тематичний список ключових термінів та понять і опрацювати у зазначений вище спосіб ряд інших незрозумілих для себе слів.

Оскільки більшість термінів мають іншомовне походження (найчастіше грецьке та латинське), поряд із кожним таким терміном у дужках подається вихідне смислоутворююче слово (або кілька таких слів) та його первинне значення. Для окремих понять зазначено

автора, який вперше вжив це слово, та рік введення у науковий обіг. Рекомендується звертати увагу на ці пояснення, адже вони виступають своєрідним мнемічним сигналом, що допомагає краще запам'ятати значення термінології та більш точно орієнтуватися в історичній послідовності розвитку науки.

Словникова робота є обов'язковою складовою самостійної роботи студента та підлягає різним формам поточного і підсумкового контролю (усне та письмове опитування, тестування тощо). Знання виділеної термінології фактично складають необхідний базовий мінімум засвоєння курсу та слугують фундаментом для успішного вивчення багатьох інших навчальних дисциплін.

Тематична електронна презентація

Електронна презентація (від англ. *presentation* – вистава, подання, представлення) – це набір послідовних слайдів певної тематики, що зберігається у файлі спеціального формату і слугує ілюстраційною підтримкою виступу доповідача. Основною відмінністю презентацій від решти способів представлення інформації є їх особлива насиченість змістом та інтерактивність, тобто здатність певним чином змінюватися й реагувати на дії користувача.

У якості інформаційного наповнення презентація може містити текстові матеріали, фотографії, схеми, малюнки, діаграми, графіки, слайд-шоу, звукове оформлення і дикторський супровід, відеофрагменти й анімацію, тривимірну графіку та різні спецефекти. Використання презентацій може здійснюватись із інформуючою, навчальною чи розважальною метою і проводиться у формі супроводу доповіді, кінопоказів, фотовиставок і навіть театральних декорацій.

Під час вивчення практичного курсу презентація може бути представлена як результат опрацювання студентом певної теми (при її усному захисті) або як ілюстративний супровід при захисті індивідуального науково-дослідного завдання.

Одним із найкращих і найпростіших інструментів для створення мультимедійних презентацій є програма PowerPoint із стандартного пакету Microsoft Office. Інструкції щодо техніки створення мультимедійних презентацій представлені у спеціальних посібниках.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Навчальною програмою з дисципліни передбачене обов'язкове виконання кожним студентом індивідуального науково-дослідного завдання. *Індивідуальне навчально-дослідне завдання* (ІНДЗ) – це вид поза аудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідного чи проектно-конструкторського характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни й завершується разом зі складанням підсумкового контролю із даної навчальної дисципліни.

Таке завдання має питому вагу в підсумковій оцінці із дисципліни й відображає індивідуальну роботу студента. Індивідуальні завдання виконуються студентом на основі знань, отриманих під час лекційних, практичних занять та самостійної роботи, охоплюють зміст навчального курсу в цілому.

Ця група завдань має науково-дослідницький характер, спонукає до якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів. При виконанні ІНДЗ студент повинен продемонструвати вміння з опрацювання наукових джерел, узагальнення фактичних матеріалів та наукового осмислення обраної теми, творчого й оригінального вирішення поставлених завдань.

Таким чином, метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни «Ландшафтна архітектура» та розвиток навичок самостійної роботи і творчих здібностей, а також оволодіння методикою ведення наукових досліджень.

Студенти виконують ІНДЗ самостійно впродовж вивчення дисципліни з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу. Вибір тематики і форми представлення ІНДЗ попередньо узгоджується із викладачем.

При вивченні навчальної дисципліни передбачені такі альтернативні форми представлення ІНДЗ: реферат, тематична тека, анотовані відеоматеріали. Сутність цих видів робіт та вимоги до їх оформлення розкрито нижче.

1 Реферат

Найпростішим видом ІНДЗ студента є *реферат* (лат. *referre* – доповідати, повідомляти) – стислий виклад у письмовій формі суті певного питання або наукової проблеми, що включає огляд літературних джерел і вимагає творчої активності.

Перед підготовкою реферату необхідно:

а) вибрати тему та ракурс її розгляду з урахуванням елементів проблемності й актуальності;

б) засвоїти правила послідовності пошуку джерел, систематизації матеріалу, визначити основні положення.

Опрацювання літературних джерел.

Перш ніж ретельно вивчати зміст будь-якого літературного видання, необхідно ознайомитися із анотацією на початку книги, передмовою чи зверненням від автора, переглянути зміст, структуру тощо. При цьому студент повинен виділити окремі розділи, що представляють для нього інтерес. Потім ретельно переглянути та ознайомитися з матеріалом, який відповідає обраній темі.

Одним із основних етапів опрацювання літературного матеріалу є ведення короткого опорного конспекту прочитаного (основні поняття та терміни, анотації, тези, схематичні замальовки та ін.).

Послідовність опрацювання літературних джерел:

а) ознайомлення зі змістом джерела;

б) здійснення виписок із джерела за «цитатним» принципом із зазначенням автора, назви роботи та сторінкою в тексті;

в) створення тематичної картотеки;

д) критична оцінка опрацьованих джерел, їх аналіз;

е) визначення пріоритетного шляху висвітлення обраної теми;

ж) побудова плану-проспекту майбутнього реферату.

При опрацюванні літератури необхідно навчитися аналізувати матеріал та формулювати чіткі висновки на основі теоретичних положень.

Структура реферату:

а) титульний аркуш містить такі елементи:

1) назва керівного міністерства та вищого навчального закладу;

2) назва кафедри;

3) форма виконання ІНДЗ (реферат);

- 4) тема дослідження;
- 5) інформація про виконавця (факультет, шифр академічної групи, ПІБ студента);
- 6) інформація про перевіряючого (посада, прізвище та ініціали викладача);
- 7) місто та рік виконання дослідження;

б) зміст відбиває назви розділів та підрозділів (пунктів / підпунктів), що розкривають зміст реферату. Усі сторінки нумерують праворуч угорі. Винятком є титульний аркуш (на ньому номер сторінки не проставляється), тому нумерація починається із цифри «2» (аркуш зі змістом);

в) вступ висвітлює загальні аспекти досліджуваної проблеми, стан її вивчення у літературі та актуальність даного дослідження. Тут же вказують мету й завдання дослідження;

г) основна частина розкриває зміст обраної теми дослідження, розбивається на розділи та підрозділи, що відповідають сформульованим у вступі завданням. Рекомендується кожен розділ або підрозділ завершувати коротким підсумком, що в сукупності складе основу майбутніх висновків роботи;

д) висновки містять основні результати, отримані при проведенні дослідження, а також пропозиції та рекомендації щодо вирішення поставлених завдань відповідно до результатів дослідження;

е) список літератури має містити не менше 6 джерел. Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків. Послідовність розміщення ведеться у такому порядку:

- 1) нормативно-правові акти (Конституція України, Закони, ГОСТ, ДСТУ й т.д.);
- 2) використана література (у т.ч. періодична);
- 3) література на іноземних мовах;
- 4) Інтернет - джерела із обов'язковим посиланням на інформацію, що міститься на даному сайті (порталі);

ж) додатки не є обов'язковим елементом і включаються за необхідності. В додатки можуть входити різноманітні таблиці, ілюстрації, схеми, діаграми і т.д. Оформлення виконують у такий спосіб: після списку літератури оформляють окрему сторінку з написом по центру:

«ДОДАТКИ», номер якої є останнім. Нумерацію додатків виконують шляхом використання заголовних букв алфавіту (А, Б, В, ...), які розміщують праворуч угорі.

Вимоги до оформлення реферату: шрифт Times New Roman, кегль 14 пт, інтервал полуторний; відступ першого рядка абзацу 1,5 см; вирівнювання тексту за шириною; поля: верхнє й нижнє – 20 мм, ліве – 25 мм, праве – 15 мм; загальний обсяг – 10-15 сторінок формату А4, переплетених або поданих у файловій папці.

Оцінювання реферату здійснюється з урахуванням трьох головних аспектів: змістовність розкриття теми, нормативність оформлення, донесення результатів дослідження при усному захисті.

Тематична тека

В окремих випадках замість реферату оформляється тематична тека – підбірка матеріалів із заданої теми, оформлена у єдиному стилі. Для створення тематичної теки слід укласти папку, що містить аркуші із ксерокопіями, роздруковками, газетними вирізками та іншими друкованими або рукописними зразками матеріалів, що стосуються досліджуваної теми і певною мірою розкривають її. Загальна структура тематичної теки близька до такої у реферату з тією різницею, що дослідник не аналізує віднайдені джерела у самостійно створюваному тексті, а безпосередньо наводить їх. При цьому захист тематичної теки передбачає обов'язковий коментар її укладача відносно відповідності розглянутих джерел темі дослідження.

Структура тематичної теки

1. Титульна сторінка.
2. Зміст (перелік матеріалів).
3. Основна частина із матеріалами на пронумерованих аркушах та із обов'язковими посиланнями на першоджерело кожної складової (згідно стандартів оформлення бібліографічного списку).
4. Короткі висновки.

Кількість проаналізованих джерел має бути не меншою від десяти. В окремих випадках допустиме виділення ключових ідей та положень опрацьованого матеріалу (підкреслювання маркером, олівцем).

Анотовані відеоматеріали

Альтернативою до написання реферату та укладання тематичної теки є також підбір тематичних відеоматеріалів (наукових фільмів,

телепрограм, відеосюжетів), запис їх на електронні носії (CD або DVD диски) для можливості автономного перегляду та складання анотації до таких відеоматеріалів.

Для складання анотації до тематичних відеоматеріалів пропонується дотримуватися такого плану

1. Тип відеоматеріалу (документальний фільм, телепрограма, навчальний відеосюжет тощо).
2. Назва відеоматеріалу.
3. Рік та країна випуску анотованого відеоматеріалу.
4. Інформація про виробника відеоматеріалу (студія, телеканал, режисер, продюсер тощо).
5. Часова тривалість відеоматеріалу (години, хвилини).
6. Висвітлена у матеріалі проблематика, основний зміст сюжету (тезисно).
7. Відповідність змісту навчальної дисципліни (теми, поняття, закономірності, що розглядаються у сюжеті або можуть бути ним проілюстровані).
8. Можливі недоліки, прогалини, суперечності відеоматеріалу.
9. Формат запису на носій.
10. Джерело доступу до відеоматеріалу, дотримання авторських прав.

Анотовані відеоматеріали як форма звітності зраховуються тільки за умови їх захисту. Захист проводиться шляхом перегляду матеріалів (повністю або частково) із проведенням їх наукового коментування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонов В.Л. (2005). Градостроительное развитие крупнейших городов. Киев: Украинская Академия Архитектуры, с. 644.
2. Вергунов А.П. (1991). Ландшафтное проектирование. М.: Высшая школа, с. 235.
3. Габричевский А.Г. (1993). Теория и история архитектуры: Избранные сочинения / [Под ред. А.А. Пучкова]. – Киев: Самватас, с. 302.
4. Дідик В.В. (2012). Естетика та композиція ландшафту. Проектування ландшафтних об'єктів: композиція та естетичні засади: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 244 с.
5. Дида І.А. (2006). Роль і місце природи в архітектурі міст України. Вісник Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». Архітектура. Львів: Вид. Львівської політехніки. Вип. № 568. – С. 317 – 322.
6. Иконников А.В. (2006). Пространство и форма в архитектуре и градостроительстве монография. М.: КомКнига, 352 с.
7. Ковалев А.П. (2009). Ландшафт сам по себе и для человека. Харьков: Бурун Книга, 928 с.
8. Крижановська Н.Я. (2001). «Основи ландшафтного дизайну»: Підручник, Харків, ХДАМГ. 204 с.
9. Крижановська Н.Я. (2000). Архітектурне проектування ландшафтно-рекреаційних територій для дітей. Навчальний посібник, 2-е видання, доповнене. Харків, ХДАМГ, 89 с.
10. Курбатов Ю.И. (1988). Архитектурные формы и природный ландшафт: композиционные связи. Ленингр. высш. худож.-пром. уч-ще им. В. И. Мухиной. Л.: ЛГУ. 136 с.
11. Линч К. (1982). Образ города. М.: Стройиздат. С. 241.
12. Лотман Ю.М. (2005). Воспитание души. Санкт-Петербург: «Искусство-СПБ». 624. С. 117 - 121
13. Лотман Ю.М. (2005). Разговор о пространстве. Санкт-Петербург: Искусство-СПБ. 624. С. 117 - 118.
14. Панченко Т.Ф. (2015). Ландшафтно-рекреаційне планування природно-заповідних територій : монографія. Київ: Логос. 176 с.
15. Саймондс Дж. (1965). Ландшафт и архитектура / пер. с англ. М.: Стройиздат, 194 с.

16. Соловьева О.С. (1999). Лесопарки-парки-дворцо-парковые ансамбли: уч. пособ. Харьков-Симферополь: ХГАГХ-КИПИКС. 189 с.
17. Тимофієнко В.І. (2002). Архітектура і монументальне мистецтво: терміни та поняття. Київ: Вид-во Інституту проблем сучасного мистецтва, Головкиївархітектура. 472 с.
18. Фредерик М. (2009). 101 Полезная идея для архитекторов. Санкт-Петербург: Питер. 208 с.
19. Чинь Френсис Д. К. (2005). Архитектура: форма, пространство, композиция. М.: АСТ: Астрель. 399 с.